

_____ hokimligi
*maktabgacha va maktab ta'limi
boshqarmasi*

_____ maktabgacha va
*maktab ta'limi bo'limi tasarrufidagi
___-umumiy o'rta ta'lim maktabi
tarix fani o'qituvchisi*

_____ning
*20__-20__-o'quv yili uchun
"TARIXSHUNOS" NOMLI*

**TO'GARAK
HUJJATLARI**

To'garak a'zolari haqida ma'lumot

№	Familiya ismi va sharifi	Tug'ilgan sanasi	Sinfi	Manzili (to'liq)	Ota-onasi (Ismi sharifi)	Telefon (uy yoki mobil)	Izoh
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							

16.							
17.							
18.							
19.							
20.							
21.							
22.							
23.							
24.							
25.							
26.							
27.							
28.							
29.							
30.							

O'tkazilgan xona _____

MMIBDO‘ _____
20__-20__-o‘quv yili uchun tuzilgan “Tarixshunos” to‘garagining
ISH REJASI

№	Yillik ish reja mavzulari	Soat	Sana	Izoh
1.	Turkiston o‘lkasi 1917-yil fevral-oktyabr oralig‘ida			
2.	Turkistonda sovet hokimiyatining majburiy tarzda o‘rnatilishi hamda bolsheviklar diktaturasi			
3.	Turkiston Muxtoriyati – tub yerli xalqlar davlatchiligi tarixida yangi bosqich			
4.	Turkiston o‘lkasida sovet hokimiyati boshqaruv tizimining tuzilishi va iqtisodiyot sohasidagi o‘zgarishlar			
5.	Turkiston ASSRda sovet hokimiyatiga qarshi qurolli harakatlar			
6.	Buxoro amirligida islohotlar uchun kurash hamda qizil armiya tomonidan amir hokimiyatining ag‘darilishi. BXRning tashkil topishi va faoliyati			
7.	Xiva xonligidagi ahvol hamda xon hokimiyatining ag‘darilishi. XXSRning tuzilishi va turli islohotlar			
8.	BXR va XXSRda qizil armiyaga qarshi kurash			
9.	O‘rta Osiyo respublikalarida o‘tkazilgan milliy-hududiy chegaralanish va uning oqibatlari			
10.	O‘zbekiston SSRning tashkil topishi			
11.	O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligini kollektivlashtirish siyosati hamda quloqlarning surgun qilinishi			
12.	O‘zbekistonda industrilashtirish siyosatining amalga oshirilishi va kadrlar masalasi			
13.	O‘zbek xotin-qizlarining ozodlikka chiqarish jarayoni va muammolar			
14.	O‘zbekistonda sovet hokimiyati yuritgan madaniy siyosat			
15.	Sovet hokimiyatining O‘zbekistondagi qatag‘onlik siyosati: uning mohiyati va oqibatlari			
16.	Ikkinchi jahon urushining boshlanishi hamda O‘zbekistonning urush girdobiga tortilishi			
17.	O‘zbekiston sanoati va qishloq xo‘jaligi front xizmatida			
18.	O‘zbekistonliklarning frontdagi jasorati va qahramonliklari			
19.	O‘zbekiston fani va madaniyati – g‘alaba uchun xizmatda			
20.	O‘zbekiston xalq xo‘jaligining urushdan keyingi ahvoli			
21.	Ziyolilarning qatag‘on qilinishi va sovet jamiyatida shaxsga sig‘inishning fosh qilinishi			
22.	O‘zbekistonda sanoatning bir tomonlama rivojlanishi			
23.	O‘zbekistonning siyosiy hayotidagi o‘zgarishlar hamda sovetlarning partiya organlariga qaramligi			
24.	O‘zbekistonda yoqilg‘i va tog‘-kon sanoatining vujudga keltirilishi hamda aholi milliy tarkibidagi o‘zgarishlar			
25.	O‘zbekistonda ekologik vaziyatning og‘irlashishi va Orol fojiasi			
26.	O‘zbekistonda paxta ishi va uning oqibatlari			
27.	Qayta qurish siyosati va uning inqirozi. Farg‘ona fojialari			
28.	O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida			
29.	XIX asr oxiri XX asr boshlarida Avstriya-Vengriya imperiyasi			

30.	Rossiyada Davlat dumasining tashkil etilishi.			
31.	Avstriya-Vengriya imperiyasining tashqi siyosati			
32.	XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Italiya			
33.	XIX asr oxiri-XX asr boshlarida Bolqon davlatlari			
34.	XIX asrning oxiri va XX boshlarida Yaponiya			
35.	XIX asrning oxirida Xitoy			
36.	XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Xindiston			
37.	XIX asr oxiri - XX asr boshlarida Eron			
38.	Shimoliy Afrika mamlakatlari			
39.	Aniq va tabiiy fanlar rivoji			
40.	1918 – 1939-Yillarda Xalqaro munosabatlar			
41.	1918 – 1939-Yillarda ilmiy-texnik taraqqiyotning jadallashuvi, ilm-fandagi yutuqlar			
42.	1918 – 1939-Yillarda Buyuk Britaniya			
43.	1918 – 1939-yillarda Fransiya			
44.	1918 – 1939-yillarda Amerika qo‘shma shtatlar			
45.	1918 – 1939-yillarda Germaniya			
46.	1918 – 1939-yillarda SSSR			
47.	1918 – 1939-Yillarda SSSR			
48.	1918– 1939-yillarda Italiya va Ispaniya			
49.	1918– 1939-Yillarda lotin Amerikasi mamlakatlari			
50.	1918 – 1939-Yillarda Yaponiya			
51.	1918– 1939-Yillarda Xitoy va Hindiston			
52.	1918– 1939-Yillarda Turkiya va Eron			
53.	1918– 1939-Yillarda Afrika mamlakatlari			
54.	Ikkinchi jahon urushi va uning yakunlari			
55.	Ikkinchi jahon urushi va uning yakunlari			
56.	Ikkinchi jahon urushidan keyingi xalqaro munosabatlar «Sovuq urush» ning boshlanishi			
57.	1946 – 1991-Yillarda Amerika qo‘shma shtatlari			
58.	1946 – 1991-Yillarda Sovet ittifoqi			
59.	1946 – 1991-yillarda Sovet ittifoqi			
60.	1946– 1991-Yillarda buyuk Britaniyava Fransiya			
61.	1946 – 1991-Yillarda Germaniya va Italiya			
62.	1946– 1991-Yillarda Yaponiya va Osiyoning yangi industrial mamlakatlari			
63.	1946 – 1991-Yillarda Xitoy xalq respublikasi			
64.	1946 – 1991-Yillarda Hindiston va Pokiston			
65.	1946– 1991-Yillarda Turkiya, Eron va Afg‘oniston			
66.	1946– 1991-Yillarda lotin Amerikasi mamlakatlari			
67.	1946 – 1991-yillarda Afrika mamlakatlari			
68.	XX Asrning ikkinchi yarmida fan va madaniyatning rivojlanishi			

Mavzu: Turkiston o‘lkasi 1917-yil fevral-oktyabr oralig‘ida

Mashg‘ulotning maqsadi:

- o‘quvchilarni 10-sinfga mo‘ljallangan „O‘zbekiston tarixi“ Darsligi bilan tanishtirish;
- Mashg‘ulotlikning maqsadlari va vazifalari haqida tushuncha berish;
- Mashg‘ulotlikdagi materiallarni o‘rganish usullarini tushuntirish;
- o‘quvchilarga o‘rganiladigan ma‘lumotlar haqida tushunchalar berish.

Mashg‘ulot materiallari va jihozlari: 10 sinf, O‘zbekiston tarixi “ Darsligi. .

2.,,Mavzuga oid chizmalar

3.Doska, bo‘r, daftar.

4.Tarqatma material: Mashg‘ulotda o‘rganiladigan asosiy atamalar va tushunchalar yozilgan kartochkalar.

I. Tashkiliy qism:

5.Sinfda o‘quvchilarni Mashg‘ulotga jalb qilib, ishchi muhitni yaratish.

6.Sinf holati bilan tanishish va davomadni aniqlash

II. Mashg‘ulotning mazmuni:

7.Mashg‘ulotlikning dasturi, maqsadlari va vazifalari.

8.Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi va uni o‘rganish uslubiyati va usullari.

9.O‘rganiladigan ma‘lumotlar hayotiy bog‘liqligi..

III. Mashg‘ulot mazmunini ro‘yobga chiqarish ustida ishlash:

11. O‘qituvchining 10-sinfdagi „ O‘zbekiston tarixi“ fani vazifalari va xususiyatlari, Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi, uni o‘rganish uslubiyati va usullari to‘g‘risida tushuntirish.

Yangi Mashg‘ulot bayoni:

Mustaqillik – Turkiston xalqlarining asiy orzusi. Tarixiy tajriba shuni ko‘rsatadiki, bizning ota-bobolarimiz asrlar davomida o‘z oilalari, muqaddas tuproqlari, diniy e‘tiqodlari, urf-odatlari va an‘analariga sodiq qolishni ulug‘ ish deb hisoblashgan. Bu daxlsiz urf-odatlarining buzilmasligi uchun o‘zbek xalqining ming-minglab sodiq o‘g‘lonlari o‘z hayotlarini qurbon qilganlar, yurt mustaqilligi uchun bo‘lgan janglarda shahid ketganlar. Turkiston mintaqasi Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olingan vaqtdan beri to‘xtamagan milliy ozodlik harakati xalqning milliy o‘zligini anglashida, o‘z Vatani va millatining ozodligi va mustaqilligi uchun uning vatanparvarlik intilishlarini mustahkamlashda ulkan ta‘sir ko‘rsatdi.Ma‘lumki, Turkiston jadidlari islohotlarni bosqichmabosqich amalga oshirishni, taraqqiyot va rivojlanishga faqat tinchlik yo‘li bilan, parlament orqali erishishni mo‘ljallagan edilar. Rossiya imperiyasi poytaxti Petrogradda bu paytda mitinglar va qo‘zg‘olonlar boshlanib, u Fevral inqilobi g‘alabasi bilan yakunlandi. Fevral inqilobi Rossiya imperiyasi hududida samoderjaviyega barham berdi, imperator (podsho)ning cheksiz hukmronligi tugadi. Rossiya imperatori Nikolay II o‘z ixtiyori bilan 2-mart kuni taxtdan voz kechdi.Petrogradda Davlat dumasining Muvaqqat komiteti tuzildi. Ishchi va soldat deputatlari Soveti saylandi. 1-mart kuni Moskvada, mart oyida butun mamlakatda yangi hokimiyat o‘rnatildi. Rossiyadagi Muvaqqat hukumatga Georgiy Lvov (1917-yil mart – iyul) va Aleksandr Kerenskiy (1917-yil iyul – oktyabr) boshchilik qilishdi.Fevral inqilobi Turkiston o‘lkasi musulmon aholisini siyosiy jihatdan uyg‘otishda, demokratik o‘zgarishlarga boshchilik qilmoqchi bo‘lgan yangi kuchlarning siyosat maydoniga chiqishida muhim ahamiyat kasb etdi. Jadidlar vujudga kelayotgan milliy demokratik kuchlarning o‘zagi bo‘lishdi.

Rossiya Muvaqqat hukumatining Turkiston komiteti faoliyati. Toshkentda 1917-yil 2-mart kuni ishchi deputatlari Soveti (Toshkent Soveti) tuzilgan edi. Muvaqqat hukumat o‘rnatilgach, Turkiston o‘lkasi general-gubernatori va Turkiston harbiy okrugi qo‘mondoni general A.N.Kuropatkin va uning yordamchilari lavozimlaridan chetlashtirilib, 31-martda uy qamog‘iga tashlangan ediMuvaqqat hukumat tomonidan 1917-yil 7-aprelda Turkiston o‘lkasini boshqarish uchun 9 kishidan iborat Turkiston komiteti tuzildi va Toshkentda faoliyat ko‘rsatdi. Turkiston komitetiga kadetlar partiyasi vakili Nikolay Shchepkin va eserlar partiyasidan Vladimir Nakivkin raislik qilishdi. Uning tarkibiga yevropaliklardan tashqari turkiy xalqlar vakillaridan Muhammadjon Tinishboyev, Alixon Bukeyxonov, Sadri Maqsudiy, Abdul Aziz Davletshin ham kirgan edi. Biroq ularning deyarli barchasi Turkistondagi mahalliy sharoitni yaxshi bil-

mas, buning ustiga kuchsiz siyosatchi edilar. Aslini olganda, Muvaqqat hukumat Turkiston o‘lkasi general-guberna-torligini Turkiston komitetiga almashtirish bilan mustamlakachilikdan iborat o‘lka boshqaruvini mohiyat e‘tibori bilan avvalgicha qoldirdi, faqat uning nomini o‘zgartirdi, xolos. Bu holat, albatta, sezilmasdan qolmadi va turli holatlarni keltirib chiqardi. Tez orada Turkiston komiteti bilan mahalliy, siyosiy va jamoat tashkilotlari hamda sovetlar (Toshsovet) o‘rtasida turli qarama-qarshiliklar vujudga kelishiga sabab bo‘ldi.

IV. O‘rganilgan mavzuni mustahkamlash:

1.Savol-javob va mavzuning asosiy mazmunini takrorlash orqali amalga oshiriladi.

2..Guruhlarda ishlash yakunlarini chiqarish.

V. Mashg‘ulot yakunlarini chiqarish:

O‘qituvchi o‘quvchilar bajargan yozma va og‘zaki javoblar uchun qo‘yilgan baholarni e‘lon qiladi va yuzaga kelgan savollarga javob qaytaradi.

VI. Uyga vazifa:O‘rganilgan mavzu savollariga javoblar tayyorlash.

Maktab MMIBDO‘ _____ Sana _____ 20__yil

Sana: “ ___ ” _____ 20__-yil.Sinflar: _____.To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Turkistonda sovet hokimiyatining majburiy tarzda o‘rnatilishi hamda bolsheviklar diktaturasi

Mashg‘ulotning maqsadi:

- o‘quvchilarni 10-sinfga mo‘ljallangan „O‘zbekiston tarixi“ Darsligi bilan tanishtirish;
- Mashg‘ulotlikning maqsadlari va vazifalari haqida tushuncha berish;
- Mashg‘ulotlikdagi materiallarni o‘rganish usullarini tushuntirish;
- o‘quvchilarga o‘rganiladigan ma‘lumotlar haqida tushunchalar berish.

Mashg‘ulot materiallari va jihozlari: 10 sinf, O‘zbekiston tarixi “ Darsligi.

2.,,Mavzuga oid chizmalar

3.Doska, bo‘r, daftar.

4.Tarqatma material: Mashg‘ulotda o‘rganiladigan asosiy atamalar va tushunchalar yozilgan kartochkalar.

I. Tashkiliy qism:

5.Sinfda o‘quvchilarni Mashg‘ulotga jalb qilib, ishchi muhitni yaratish.

6.Sinf holati bilan tanishish va davomadni aniqlash

II. Mashg‘ulotning mazmuni:

7.Mashg‘ulotlikning dasturi, maqsadlari va vazifalari.

8.Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi va uni o‘rganish uslubiyati va usullari.

9.O‘rganiladigan ma‘lumotlar hayotiy bog‘liqligi..

III. Mashg‘ulot mazmunini ro‘yobga chiqarish ustida ishlash:

11. O‘qituvchining 10-sinfidagi „ O‘zbekiston tarixi“ fani vazifalari va xususiyatlari, Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi, uni o‘rganish uslubiyati va usullari to‘g‘risida tushuntirish.

Yangi Mashg‘ulot bayoni:

Rossiyadagi Oktyabr to‘ntarishi hamda uning Turkiston o‘lkasiga ta’siri. 1917-yil avgust oxiri – sentyabr boshlarida bolsheviklar Petrograd va Moskva Sovetlarida ko‘pchilikni egalladi hamda hokimiyatni bosib olish uchun qurolli to‘ntarishga tayyorgarlik ko‘rdi. 24-oktyabrdan 25-oktyabrga o‘tar kechasi qurollangan ishchilar, Petrograd garnizonining soldatlari va Boltiq otining matrosolari Qishki saroyga bostirib kirdi va majlis o‘tkazayotgan Muvaqqat hukumat a‘zolarini qamoqqa oldi. Petrogradda ochilgan Butunrossiya Sovetlarining II syezdida bolsheviklar dastlab so‘l eserlar bilan hamkorlikda Muvaqqat hukumat ag‘darilganligini qo‘llab-quvvatlab, Tinchlik va yer to‘g‘risida dekretlar e‘lon qildilar.

Vladimir Ilich Ulyanov (Lenin) boshchiligidagi hukumat – Xalq Komissarlari Soveti (XKS)ni tuzdilar. Bolsheviklar Petrograd va Moskvada Muvaqqat hukumatga sodiq kuchlarning qarshiligini shafqatsiz bostirib, Rossiyaning muhim markaziy sanoat shaharlarida tezlik bilan o‘z hokimiyatlarini o‘rnatishdi.

1917-yil kuzida Turkistonda hokimiyatning bolsheviklar ta’siridagi Sovetlar qo‘liga o‘tishi uchun obyektiv shart-sharoit yo‘q edi, bolsheviklarning omma o‘rtasida ta’siri ham oz bo‘lgan. Bu yerda asosiy siyosiy kuchlar eserlar va milliy partiyalar edi. Biroq mana shunday murakkab siyosiy sharoitda Turkistondagi milliy siyosiy kuchlar va ularning yetakchilari bolsheviklarning kuchini yetarlicha baholamadi hamda unga qarshi kurashga birlasha olmadi.

Toshkentda 1917-yil 15 – 22-noyabrda bo‘lgan Turkiston ishchi va soldat deputatlari Sovetlarining III o‘lka syezdida so‘l eserlar, bolsheviklar va maksimalistlardan iborat sovet hukumati – Turkiston o‘lka Xalq Komissarlari Soveti tuzildi. Hukumatda 8 o‘rin so‘l eserlarga, 7 o‘rin bolsheviklar bilan maksimalistlarga berildi hamda u faqat yevropaliklardan iborat qilib tuzildi. Turkiston o‘lkasi XKS raisi lavozimini kasbi chizmachil bo‘lgan bolshevik Fyodor Kolesov egalladi, harbiy komissar qilib izvoschi Ye.Perev, boshqa komissarlik lavozimlariga ham o‘rtamiyona ma‘lumot olgan kishilar tayinlandi. Hukumat tarkibiga mahalliy xalqlar vakillaridan biror kishi ham kiritilmadi. Bu tasodifiy hol emas edi.

Toshkent shahrida “Sho‘roi Ulamo” tashkilotining tashabbusi bilan 1917-yil 12 – 15-noyabrda “turli musulmon guruhlarining birlashgan kengashi” o‘tkazilib, unda Sirdaryo va Samarqand viloyatlaridan kelgan vakillar qatnashdi. Kengash kun tartibida “Turkistonda hokimiyatni tashkil etish” ma salasi tuzildi.

Kengash o‘rinlarining yarmi musulmon aholisi vakillariga beril adigan koalitsion hukumat tuzishni yoqlab chiqdi. Biroq bolsheviklar o‘zlari bilan koalitsion hukumat tuzishni orzu qilgan Sherali Lapin boshchiligidagi ulamochilarning fikrlarini qat’iy suratda rad etishdi. Ulamochilarning bu talabini milliy demokratik kuchlar ham qo‘llab-quvvatlamadi.Jadidlar va ularning “Sho‘roi Islomiya” hamda Turkiston o‘lka musulmonlari Markaziy Kengashi (Milliy Markaz)dagi safdoshlari Butunturkiston musulmonlari qurultoyini chaqirish va unda Turkistonga muxtoriyat maqomini berish taklif bilan maydonga chiqdilar. Bolsheviklar eng avvalo Turkiston taraqqiyparvarlari va jadidlariga qarshi shafqatsiz kurash olib bordi.

IV. O‘rganilgan mavzuni mustahkamlash:

1.Savol-javob va mavzuning asosiy mazmunini takrorlash orqali amalga oshiriladi.

2..Guruhlarda ishlash yakunlarini chiqarish.

V. Mashg‘ulot yakunlarini chiqarish:

O‘qituvchi o‘quvchilar bajargan yozma va og‘zaki javoblar uchun qo‘yilgan baholarni e‘lon qiladi va yuzaga kelgan savollarga javob qaytaradi.

VI. Uyga vazifa: O‘rganilgan mavzu savollariga javoblar tayyorlash.

Sana: “ ” _____ **20** __-yil. **Sinflar:** _____. **To‘garak rahbari:** _____

Mavzu: Turkiston Muxtoriyati – tub yerli xalqlar davlatchiligi tarixida yangi bosqich

Mashg‘ulotning maqsadi:

- o‘quvchilarni 10-sinfga mo‘ljallangan „O‘zbekiston tarixi“ Darsligi bilan tanishtirish;
- Mashg‘ulotlikning maqsadlari va vazifalari haqida tushuncha berish;
- Mashg‘ulotlikdagi materiallarni o‘rganish usullarini tushuntirish;
- o‘quvchilarga o‘rganiladigan ma‘lumotlar haqida tushunchalar berish.

Mashg‘ulot materiallari va jihozlari: 10 sinf, O‘zbekiston tarixi “ Darsligi. .

2.,,Mavzuga oid chizmalar

3.Doska, bo‘r, daftar.

4.Tarqatma material: Mashg‘ulotda o‘rganiladigan asosiy atamalar va tushunchalar yozilgan kartochkalar.

I. Tashkiliy qism:

5.Sinfda o‘quvchilarni Mashg‘ulotga jalb qilib, ishchi muhitni yaratish.

6.Sinf holati bilan tanishish va davomadni aniqlash

II. Mashg‘ulotning mazmuni:

7.Mashg‘ulotlikning dasturi, maqsadlari va vazifalari.

8.Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi va uni o‘rganish uslubiyati va usullari.

9.O‘rganiladigan ma‘lumotlar hayotiy bog‘liqligi..

III. Mashg‘ulot mazmunini ro‘yobga chiqarish ustida ishlash:

11. O‘qituvchining 10-sinfdagi „ O‘zbekiston tarixi“ fani vazifalari va xususiyatlari, Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi, uni o‘rganish uslubiyati va usullari to‘g‘risida tushuntirish.

Yangi Mashg‘ulot bayoni:

Turkiston Muxtoriyati hukumatining tashkil topishi va faoliyati. 1917-yil 26 – 28-noyabrda Qo‘qon shahrida Butunturkiston o‘lka musulmonlarining favqulodda IV qurultoyi bo‘lib o‘tdi.Turkistonni boshqarish shakli to‘g‘risidagi masala qurultoyning diqqat markazida turdi. Bu masala muhokamasida so‘zga chiqqanlarning ko‘pchiligi Turkistonning muxtor respublika deb e‘lon qilinishi o‘lka aholisining ijtimoiy maqsadlaridan kelib chiqqani va unga mos tushishini uqtirdi. Muxtoriyat va mustaqillik e‘lon qilish fikrini hamma qo‘llab-quvvatladi.

Turkiston o‘lkasining turli shahar va qishloqlarida muxtoriyatni olqishlab, ko‘p ming kishilik namoyishlar bo‘lib o‘tdi. O‘sha davrda chiqqan gazetalarning yozishicha, namoyish qatnashchilarining bayroqlarida “Yashasin Muxtoriyatli Turkiston va uning hukumati!” deb yozilgan so‘zlar hilpirab turardi.Samarqandda bo‘lib o‘tgan viloyat Sovetlari syezdidagi yig‘ilganlar Turkiston Muxtoriyatiga qo‘shilishga qaror qildilar va Millat Majlisi tarkibiga 5 vakil sayladilar.“Ulug‘ Turkiston” gazetasining yozishicha, 1917-yil dekabrda Toshkentda 60 000 kishi ishtirok etgan miting o‘tkazildi. Munavvarqori rahbarligida uyushtirilgan bu miting qatnashchilari Muxtor Turkiston hukumatini bir ovozdan ma‘qulladilar va Turkistonda endi ushbu muvaqqat hukumatidan boshqa hech qanday hukumatni tan olmaslikka qaror qilganliklarini e‘lon qildilar.Qizil gvardiyachilar va dashnoqlar tomonidan muxtoriyat hukumatining tor-mor qilinishini. Qo‘qondagi ommaviy qirg‘inlar. O‘lkadagi ilk demokratik va xalqchil hukumat bo‘lgan Turkiston Muxtoriyatining faoliyati, afsuski, uzoqqa cho‘zilmadi. Bolsheviklar va Toshkent Soveti (rahbari: Ivan Tobolin) unga katta xavf deb qaradilar hamda zudlik bilan tugatishga harakat qildilar.Turkiston o‘lkasi ishchi, soldat va dehqon deputatlari Sovetlarining favqulodda 1918-yil 19 – 26-yanvarda bo‘lib o‘tgan IV syezdidagi Turkiston Muxtoriyati hukumatini kuch bilan tugatishga qaror qilishdi. Turkiston o‘lka XKS 1918-yil 30-yanvar kuni harbiy harakatlarni boshladi. Turkiston bolsheviklari buning uchun qizil gvardiyachilardan tashqari armanlarning “Dashnoqsutyun” partiyasi a‘zolaridan tuzilgan qurolli drujinalardan ham keng foydalandi. 30-yanvar kechqurun Toshkentdan yuborilgan dastlabki harbiy otryadlar Skobelevdan Qo‘qonga to‘p va pulemyotlar bilan yetib keldi. 31-yanvar tushdan keyin jang harakatlari boshlandi. 15-fevralda esa shaharda yong‘inlar bo‘ldi.

Dastlabki jangda muxtoriyatning milliy qo‘shinidan tashqari qo‘qonlik tinch aholi vakillari ham qatnashdi. Asosan bolta, cho‘kich, tayoq ko‘targan xaloyiqning soni 10 000 kishiga yetdi. Shunga qaramay, qurolsiz bu kishilar sovet hukumati harbiy kuchlarining Qo‘qon shahriga qilgan hujumini uch kun davomida mardonavor qaytardilar.Qo‘qon shahar mirshablar boshlig‘i Kichik Ergash qo‘rboshi 18-fevraldan boshlab amalda muxtoriyat hukumatining rahbariga aylandi. Turkiston o‘lkasi harbiy komissari Ye.Perflev boshchiligidagi piyoda, otliq va artilleriya qismlaridan iborat 11 eshlon bolsheviklarning harbiy kuchlariga madad berish uchun Qo‘qonga keldi. Shahar ustiga uch kun davomida to‘plardan yondiruvchi snaryadlar otildi. Kimyoviy qurollar ishlatildi. Qizil gvardiyachilar va dashnoqlar shaharda bosqinlar uyushtirib, uni talon-toroj qilishga kirishdilar. Turkiston Muxtoriyati hukumati bolsheviklarning qonli hujumlari oqibatida ag‘darib tashlandi. Ammo Qo‘qon va uning atrofardagi tinch aholini talash, o‘ldirish avjiga chiqdi. Faqat Qo‘qonning o‘zida 3 kun davomida 10 000 kishi o‘ldirildi. Musulmonlar ommaviy ravishda qirg‘in qilindi. Qo‘qon shahri butkul vayronaga aylantirildi.“Ulug‘ Turkiston” gazetasi chuqur qayg‘u bilan xabar berganidek, “20- fev ral Xo‘qand (Qo‘qon) tarixining eng dahshatli kuni edi. Armanilar ayricha faoliyat ko‘rsatganlar...” Gazetadagi ushbu maqola “Xo‘qand hozir o‘liklar shahri” degan dahshatli ibora bilan tugaydi.

IV. O‘rganilgan mavzuni mustahkamlash:

1.Savol-javob va mavzuning asosiy mazmunini takrorlash orqali amalga oshiriladi.

2..Guruhlarda ishlash yakunlarini chiqarish.

V. Mashg‘ulot yakunlarini chiqarish:

O‘qituvchi o‘quvchilar bajargan yozma va og‘zaki javoblar uchun qo‘yilgan baholarni e‘lon qiladi va yuzaga kelgan savollarga javob qaytaradi.

VI. Uyga vazifa:O‘rganilgan mavzu savollariga javoblar tayyorlash.

Sana: “ ” _____ 20__-yil.Sinflar: _____.To‘garak rahbari: _____

Mavzu: Turkiston o‘lkasida sovet hokimiyati boshqaruv tizimining tuzilishi va iqtisodiyot sohasidagi o‘zgarishlar

Mashg‘ulotning maqsadi:

- o‘quvchilarni 10-sinfga mo‘ljallangan „O‘zbekiston tarixi“ Darsligi bilan tanishtirish;
- Mashg‘ulotlikning maqsadlari va vazifalari haqida tushuncha berish;
- Mashg‘ulotlikdagi materiallarni o‘rganish usullarini tushuntirish;
- o‘quvchilarga o‘rganiladigan ma’lumotlar haqida tushunchalar berish.

Mashg‘ulot materiallari va jihozlari: 10 sinf, O‘zbekiston tarixi “ Darsligi. .

2.,,Mavzuga oid chizmalar

3.Doska, bo‘r, daftar.

4.Tarqatma material: Mashg‘ulotda o‘rganiladigan asosiy atamalar va tushunchalar yozilgan kartochnalar.

I. Tashkiliy qism:

5.Sinfda o‘quvchilarni Mashg‘ulotga jalb qilib, ishchi muhitni yaratish.

6.Sinf holati bilan tanishish va davomadni aniqlash

II. Mashg‘ulotning mazmuni:

7.Mashg‘ulotlikning dasturi, maqsadlari va vazifalari.

8.Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi va uni o‘rganish uslubiyati va usullari.

9.O‘rganiladigan ma’lumotlar hayotiy bog‘liqligi..

III. Mashg‘ulot mazmunini ro‘yobga chiqarish ustida ishlash:

11. O‘qituvchining 10-sinfidagi „ O‘zbekiston tarixi“ fani vazifalari va xususiyatlari, Mashg‘ulotlikdagi materiallar tizimi, uni o‘rganish uslubiyati va usullari to‘g‘risida tushuntirish.

Yangi Mashg‘ulot bayoni:

Bolsheviklarning o‘lkada yuritgan siyosati hamda Turkiston ASSR va Turkiston Kompartiyasining tashkil topishi. Bolsheviklar va so‘l eserlar musulmon aholining o‘lkani boshqarishga bo‘lgan qonuniy huquqini inkor qilib, hokimiyat to‘g‘risidagi masalani kelishib hal qilish imkoniyatini yo‘qqa chiqardi va shu bilan Turkiston siyosiy hayotida milliy va demokratik kuchlarning kelgusida muxolifatga o‘tishini oldindan muqarrar qilib qo‘ydi.Markazdagi bolsheviklar rahbarlik qilgan sovet hokimiyati chekka o‘lkalar, shu jumladan, Turkistonda ham “sovet avtonomiyasi” o‘rnatishga qattiq kirishdi. Bu ishni bajarish uchun sovet Rossiyasi poytaxti Moskvadan ko‘plab partiya va sovet xodimlari Turkiston o‘lkasiga yuborildi. Sovet hukumatining rahbari V.I. Leninning buyrug‘i bilan bolshevik Pyotr Kobozev O‘rta Osiyoning favqulodda komissari qilib jo‘natildi.1918-yil 20-aprel – 1-mayda Toshkentda Turkiston ishchi, soldat, krestyan, musulmon va dehqon deputatlarining V o‘lka syezdi bo‘lib o‘tdi. Syezdd deputatlari sovet Rossiyasi hukumati rahbarlari V.I. Lenin va I.V. Stalin ko‘rsatmasi asosida 30-aprelda “Rossiya Sovet federatsiyasining Turkiston Sovet Respublikasi haqidagi Nizom”ni qabul qildi. Ushbu nizom RSFSR tarkibida Turkistonda avtonom respublika – Turkiston Avtonom Sovet Sotsialistik Respublikasi (Turkiston ASSR) tuzilganligini e‘lon qildi. Syezdda Turkiston ASSR Markaziy Ijroiya Komiteti tuzildi va Turkiston ASSR Xalq Komissarlari Sovetining yangi tarkibi tasdiqlandi.Markaz vakolatli organlarining Turkistondagi faoliyati hamda ularga qarshi milliy kommunistlar va Musulmonlar byurosining kurashi. Markaz o‘z siyosatini amalga oshirish uchun maxsus komissiyalar va byurolar (Turkkommissiya, Turkbyuro, O‘rta Osiyo byurosi va b.) tashkil qilib, ularni Toshkentga jo‘natdi hamda ushbu vakolatli organlari orqali Turkiston ASSRni boshqarishga harakat qildi. Markazning bunday shovinistik va mustamlakachilik siyosatiga qarshi milliy kommunistlar va Musulmonlar byurosi faol kurash olib bordi.

1919-yil mart oyida Turkiston Kommunistik partiya sining II konferensiyasida RKP (b) o‘lka Musulmonlar byurosi (Musbyuro) tashkil qilindi. Musulmonlar byurosi tarkibiga T.Risqulov (rais), N.Xo‘jayev, A.Muhitdinov, Y.Ibragimov, Yu.Aliyev va boshqalar kiritildi. Musulmonlar byurosi o‘z saf-larida milliy kommunistlar va ayrim jadidlarni birlashtirib, sovet rejimining mustamlakachilik siyosatini tanqid qildi. Uning faoliyatida Munavvarqori va Abdulla Avloniy ham ishtirok etishdi. Turkistondagi mahalliy kommunistlarning yetakchilari inqiroz va tanglikdan qutulish uchun o‘lkaning mustaqil hayot yo‘liga chiqishi dasturini ilgari surdilar.

Turor Risqulov

Munavvarqori

Turkistondagi ocharchilik va uning oqibatlari. Turkistonda 1917-yilning qishida boshlangan ocharchilik bolsheviklarning qattol siyosati natijasida tobora kuchayib borgan. 1918-yil 20-noyabrda Turkiston ASSRda T. Risqulov raisligida ocharchilikka qarshi kurash Markaziy komissiyasi tuzilgan. Biroq komissiya ixtiyoriga sovet hukumati tomonidan tegishli miqdorda mablag' ajratilmagan. Arxiv hujjatlarining dalolat berishicha, Farg'ona vodiysida 1917 – 1923-yillarda ocharchilik natijasida 1 mln kishi, Samarqand viloyatida 200 000 kishi o'lib ketgan. "Harbiy kommunizm"dan yangi iqtisodiy siyosatga o'tilishi. Bolsheviklar sovet hokimiyatining dastlabki davri (1918 – 1920)da yuritgan siyosati "harbiy kommunizm" deb nomlangan. Uning mohiyati quyidagicha bo'lgan. Butun sanoat ishlab chiqarishi davlat qo'lida jamlanib, qattiq markazlashtirish asosida boshqarilgan; dehqonlar o'zi yetishtirgan mahsulotning ortiqchasini davlatga topshirgan (oziq-ovqat razvyorstkasi, ya'ni taqsimoti); davlat esa oziq-ovqat va sanoat mahsulotlarini taqsimlashni o'z qo'lga olgan; bozor yo'qotilib pul muomalasi natura (mahsulotlar) bilan almashtirildi; mehnatga yaroqli barcha aholi majburiy mehnatga jalb qilindi (mehnat militarizatsiyasi) va b.

IV. O'rganilgan mavzuni mustahkamlash:

- 1.Savol-javob va mavzuning asosiy mazmunini takrorlash orqali amalga oshiriladi.
- 2..Guruhlarda ishlash yakunlarini chiqarish.

V. Mashg'ulot yakunlarini chiqarish:

O'qituvchi o'quvchilar bajargan yozma va og'zaki javoblar uchun qo'yilgan baholarni e'lon qiladi va yuzaga kelgan savollarga javob qaytaradi.

VI. Uyga vazifa:O'rganilgan mavzu savollariga javoblar tayyorlash.

Maktab MMIBDO' _____ Sana _____ 20 __yil

*v**eb**-saytimiz: **Zokirjon.com***

Hujjat Word variantda beriladi.

Zokirjon Admin bilan

90-530-00-68 nomerga murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza4567 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi

Tarix fanidan 5-sinf o‘quvchilarga 68 soatli to‘garakni to‘liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Narxi: 25 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: UZCARD *880*9860230104973329*summa#

Plastik egasi Nabiyev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.

Kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA

HIYONAT QILMANG.